

Räknar med att dansk grisproduktion halveras

2024-11-15

20

Land Lantbruk 47 · 15 november 2024

UTBLICK DANMARK

Räknar med att dansk grisproduktion halveras

VEJEN

Dansk grisproduktion kan komma att halveras inom tio år – och det är delvis böndernas egna företag som är orsaken. Det menar Jeppe Bloch Nielsen, ordförande i intresseorganisationen Danske Svineproducenter.

Det är dagen efter den danska griskongressen när vi ses på Jeppe Bloch Niensens gård på södra Jylland. Med sin bror Mads driver han ett företag som både exporterar smågrisar till Polen och föder upp egna slaktgrisar.

Danske Svineproducenter, där han varit ordförande sedan 2021, organiserar ungefär 500 danska grisföretagare. De representerar cirka 25 procent av slaktgrisarna och cirka 70 procent av smågrisarna.

– Vår roll är att vara en motkraft, en förening med lort under naglarna, och jag provocerar gärna. Vi ska se till att Landbrug & Fødevarer inte glömmet vilka det är som gör jobbet på gårdarna 365 dagar om året, säger Jeppe Bloch Nielsen.

Hans närvaro på griskongresserna märks. I flera forum ställer sig Jeppe

Bloch Nielsen upp och går emot den bild som förmedlas av Landbrug & Fødevarers företrädare. Ett sådant exempel är djurvälfaerden på gårdarna.

Dubbelt kontrollerade

Under 2023 resulterade Fødevarerstyrelsens kontroller i anmärkningar mot 10 procent av besättningarna, något som Landbrug & Fødevarer menar kan sätta näringen under ytterligare politisk press. Räknar man däremot antalet djur är de sjuka eller skadade en marginal företeelse: 0,05 procent.

– Vi snackar alltså promille och jag tror aldrig att vi kommer lägre än så här. Felmarginalen är större inom sjukvården. Stå i stället upp för och var stolt över att så många gör ett bra arbete, säger Jeppe Bloch Nielsen.

Hans eget engagemang i föreningen väcktes av branschens eget certifieringsystem som går under namnet Danish. Avsikten med märkningen är att stärka positionen på marknaden men den innebär också att grisproducenterna blir dubbelt kontrollerade, både av Fødevarerstyrelsen och av Danish.

– Jag hatar det verkligen. Vi har ett

statligt kontrollsystem och det räcker. Om du kör för fort så är det polisen som utför kontrollen och ger dig böter. Du vill inte ha ytterligare någon trafikinspektör som också kan göra det, menar Jeppe Bloch Nielsen.

Det gungar i den stolta grisionen i Danmark. Veckan innan kongressen meddelade dansk press att landets största slaktgrisproducent lämnar Danish Crown och flyttar runt 275 000 grisar till tyskägda Tican. Flera stora producenter har redan gjort likadant vilket kommer att rita om kartan.

På gott och ont för bönderna

Danish Crown har redan på kort tid stängt två slakterier och Jeppe Bloch Nielsen är ganska säker på att det i Herning också försvinner. Då återstår två stora grisslakterier för den andelsägda jätten. Totalt kommer Danmark i så fall att ha fem grisslakterier.

– När vi sitter här om ett år tror jag att Danish Crown bara har kvar hälften av den danska slakten. Tican är på väg mot 6 miljoner grisar och uppstickaren Danepork 2 miljoner. Det är både på gott och ont för oss bönder. Det är bra

med en stark marknadsledare men det skadar aldrig med skarpare konkurrens, säger Jeppe Bloch Nielsen.

Han anser att skadan till största delen är självförvälad. Jeppe Bloch Nielsen talar om en trött styrelse och en lika trött företagsledning som lätt administrationen och improduktiv verksamhet svälla inom Danish Crown. Dessutom bär storsatsningen på ett slakteri i Kina än så länge en fiaskostämpel och har slukat enorma belopp.

– I två år har vår notering släpat långt efter andra stora grisländer. Den har varit en katastrof. Danmark har den mest effektiva grisproduktionen i Europa så det är inte vi bönder som är problemet. Danish Crowns strategi har inte fungerat och ledningen har inte klarat av att korrigera den.

Sågar klimatavgift

Tidigare i år slutade mångårige VD-n Jais Valeur och efterträddes av Niels Duedahl med en bred cheferfarenhet inom olika industrisektorer. Nu väntar flera röststarka grisuppfödare på ett byte även på ordförandeposten och Jeppe Bloch Nielsen är inget undantag.

Jepp Bloch Nielsen, ordförande i intresseorganisationen Danske Svineproducenter, ser framför sig en drastisk minskning av landets grisproduktion. "Om tio år kan den vara halverad", säger han.

Foto: Göran Berglund

Fakta: Jepp Bloch Nielsen

Ålder: 43.

Familj: Sambo med Therese. Två pojkar, 9 och 11 år.

Bor: Vigård nordväst om Vejen på södra Jylland.

Grisuppfödning: Driver tillsammans med sin bror Mads ett företag som producerar cirka 70 000 smågrisar per år. 40 000 av dem exporteras till Polen och 30 000 föds upp till slakt. Gårdarna ligger inom en radie på 35 kilometer.

Anställda: 18. Huvudsakligen danskar men också några från Ghana och Uganda.

Växtodling: Cirka 1000 hektar med råg, korn och raps. Allt används som foder till de egna grisarna. Började för några år sedan med potatisodling.

Uppdrag: Sedan 2021 ordförande i Danske Svineproducenter. "Jag lägger ungefär 20 procent av min tid på uppdraget."

– Det får gärna vara en lantbrukare men kan också vara en extern rekrytering. Det viktiga är att Danish Crown får tag på rätt person, säger han.

Föga överraskande sågar Jepp Bloch Nielsen uppgårelsen om en lag med klimatavgifter som ska införas från och med 2030 om de politiska förhandlingarna går i lås.

– Det är ingen mening med att avgiftsbelägga en biologisk process. Klimatet kan omöjligt vinna något på det. Det är bättre att fortsätta att ta små steg hela tiden, precis som vi har gjort fram till nu. Den som tar stora kliv riskerar bara att hamna fel, anser Jepp Bloch Nielsen.

Avgår om två år

Om klimatlagen fullföljs kommer 15–20 procent av dansk åkermark att tas ut för produktion. På frågan varför lantbruket, Danmarks tredje största exportsektor, inte längre tycks ha några politiska vänner behöver Jepp Bloch Nielsen inte fundera länge på sitt svar.

– Vi har blivit för rika, det är inte svårare än så. För människor i Köpenhamn kommer kotletten från butikens kyldisk, inte från grisgården. Vet du

förresten vad som hände samma vecka som trepartsuppgörelsen om klimatet presenterades? Jo, då kom nyheten att flygplatsen Kastrup skulle fördubbla sin kapacitet. Vilken ironi ...

Senast om två år kommer Jepp Bloch Nielsen att avgå som ordförande i Danske Svineproducenter. Ingen får nämligen sitta längre än åtta år i styrelsen.

– Det tycker jag är bra och det är kanske något som både Landbrug & Fødevarer och Danish Crown också skulle fundera på. Det finns många personer som har suttit på sina poster alldeles för länge.

Har du någon hälsning till dina svenska kolleger?

– Våra förutsättningar ser så olika ut. Danmark exporterar 80 procent av sina grisar medan Sverige säljer allt på hemmamarknaden. Men vi ska alla vara stolta över vår produktion. Då blir det svårare för våra kritiker att komma åt oss, säger Jepp Bloch Nielsen.

Göran Berglund

010-184 42 83

goran.berglund@landlantbruk.se

Skilda världar för olika grisproducenter

HERNING

Medan smågrisproducenterna tjänar fina pengar är det tuffare för de rena slaktgris-uppfödarna. Skillnaderna syns också tydligt i statistiken.

HC Gæmelke är vice ordförande i Landbrug & Fødevarers grissektion och väntas ta över som ordförande. Han driver en integrerad produktion med 500 ssgor i Vejle på Jylland.

Foto: Göran Berglund

Kraftgången hos slakterijätten Danish Crown resulterade i att antal slaktade grisar dök från 17,8 miljoner 2022 till 14,5 miljoner 2023 – och nedgången har fortsatt i år om än i långsammare takt.

Parallellt ökade exporten av smågrisar till främst Tyskland och Polen från 13,9 miljoner 2022 till 15,3 miljoner 2023. I år pekar prognosen på att den landar på runt 16 miljoner.

För att förstå orsakerna är det bara att följa pengarna. Det danska avräkningspriset för slaktgrisar har under cirka två år släpat långt efter övriga stora producentländer i EU. I början av sommaren skilde mer än 5 svenska kronor mellan betalningen i Danmark och den i Tyskland.

Skärpta regler väntar

De betydligt högre slaktpriserna i Tyskland och Polen har gjort import av danska smågrisar ännu mer attraktiv än normalt.

– Men nu tror jag att botten är nådd beträffande grisproduktionens nedgång i Danmark, säger Erik Larsen, ordförande i Landbrug & Fødevarers grissektion.

Långt ifrån alla är lika positiva. Bortsett från marknadsnoteringarna väntar skärpta regler med hänvisning till miljö, klimat och djurvälstånd som kommer att bli kostsamma för grissektorn.

Förbrukningen av antibiotika ska minska med 8 procent till 2028 jämfört med 2018 års nivå. Här efterfrågar branschen möjligheter till vaccinering om målet ska kunna nås.

Suggställen ska om 15 år vara ombyggda till lösgående produktion. Det är enligt Erik Larsen en alltför

snäv tidsram med tanke på att det i dag bara är 40 procent av stallen som uppfyller kraven.

En ny EU-förordning reducerar från 2031 gristransporterna från fem till fyra våningar vilket särskilt drabbar exportlandet Danmark.

Fødevarestyrelsen fördubblar 2025 antalet kontroller från 10 procent av besättningarna till 20 procent. Kontrollerna är förknippade med höga tillsynsavgifter.

Måste reducera utsläpp

Därutöver väntar av allt att döma införandet av klimatavgifter från och med 2030. Sedan ska branschen i ett egenfinansierat projekt öka andelen slaktgrisar med hela svansar från dagens 500 000 till 4 miljoner 2028.

Djuruppfödarna, i synnerhet grissektorn, pressas också att ytterligare reducera sina utsläpp av kväve för att förbättra kvaliteten på ekologiskt ansträngda vattenförekomster.

– Regionalt kan det bli svårare att klara av kväverestriktionerna än kraven på reduktion av koldioxidutsläppen, tror HC Gæmelke, vice ordförande i Landbrug & Fødevarers grissektion.

Göran Berglund

Erik Larsen är ordförande för Landbrug & Fødevarers grissektion. Bilden är från griskongressen i Herning 2024.

Foto: Landbrug & Fødevarer